

finom idegei ki nem bírták, s ehhez járulván a decemberi alkotmány híveinek folyton növekvő csökönysége, — lelépett a kormányról.

Senki sem lehetett vele tisztában, miféle emberekből fog alakulni az új miniszterium, míg egy nap a bécsi hivatalos lap meghozta az új koronatanácsosok kinevezését. Sokan élceltek akkor e furcsa névsor felett, mert a Jirecek, Habietinek stb. nevek felette ismeretlen és idegenszerű hangzásuk voltak a legtöbb ember fülében. E nagyrészt tanárokból alakult kormány élén gróf *Hohenwarth* Károly állott, kiről azelőtt tudva felőle, hogy 1824-ben születt, s így most élete legerőteljesebb delén áll, hogy konzervatív, és hogy bürokrata. Kerületi főnök volt azelőtt, honnan Felső-Ausztria helytartói állomására hivatott.

Mily programot fog kiadni az új kormány, az még a diplomatai függönyök mögé mélyen bepillantani szokott emberek előtt is rejtély maradt. De csakhamar kitént, hogy az új miniszterium a kiegyezés legszűkebb alapjára helyezte magát. Megkivánt adni a tartományoknak minden jogos és méltányos követelést, a lehető legtágasabb önkormányzatot, úgy azonban, hogy az által a fennálló alkotmány, a Magyarországgal kötött kiegyezési mű és a birodalom általános érdekei érintve ne legyenek. Az alkudozás meglehetősen jó irányban indult, a csehek bizni kezdtek, hogy Csehország államjogi állása elismertetik s belügyeikre nézve szabad kezű nyerne.

De a mire az új kormány nem gondolt, bekövetkezett, hogy a csehek növekvő reményei féltékenységet, gyanút ébresztettek a decemberi alkotmány hívei közt, s midőn a cseh tartománygyűlés királyi leirattal ohajtásainak fölterjesztésére hivatott meg s a császári szó megadatott, hogy a megkísérelt kiegyezés sikerültével a felség Csehország államiságát elismeri s megkoronáztatja magát Szent-Venczel koronájával: a cseh tartomány-gyűlés német képviselői, követve brünni és laibachi társait, tömegesen odahagyták a tartomány-gyűlés padjait.

A kormány azért csak haladt a megkezdett uton, s a tartománygyűlési német képviselő visszavonulását ignorálva, folytatta a kiegyezési munkálatot. Ennek eredménye lett, hogy a csehek csakugyan formulázták követeléseiket, új képviselő-választási rendet terjesztettek föl s a „csehországi német és cseh polgárság egyenlő jogának megóvása végett alkotott törvény“ ben elismerték közös ügyeknek mindazokat, a mik az osztrák-magyar kiegyezésben olyanokul megállapítva vannak, de fölállítottak olyanokat is, melyek Csehországot és a lajthántuli tartományokat közösen érdeklik, a többi ügyeket fentartván a cseh törvényhozás illetékességi körének. A birodalom közös ügyeinek elintézését a delegációra bízzák, melybe Csehország tartománygyűlése 15 tagot választ (mostanáig a birodalmi tanács cseh tagjai választottak a delegációba 10 tagot), a cseh és a többi osztrák tartományokat közösen érdeklő ügyek intézése pedig egy kongresszusra bízott. A belügyek tekintetében fölállították a landtagok az u. n. nemzetiségi kuriákat, melyekre saját nemzetiségükre nézve némi önálló törvényhozási hatalommal (kultur-célokra adókiadás, iskolák alapítása stb.) lennének fölruházva.

Ezek röviden a legújabb fölterjesztett cseh követelések főbb vonásai.

E mindenesetre merész követelések nagy megdöbbenést okoztak a centralisták körében, kik ebben első lépést láttak a federalismusra, s ennek alapján Ausztria teljes fölbonlására.

Természetes, hogy a ki e khaoszban a legkényesebb helyzetbe jutott, az az osztrák miniszterelnök, *Hohenwarth* gróf, ki valóságos tojástánczot jár. Elmondhatja, hogy „incidit in Scyllam, qui vult evitare Charibdim“, ha a csehek elégtit ki, egyrészt elidegeníti a németeket, másrészt a többi nemzetiségek követeléseinek is szarvakat növeszt; ha pedig elejt a kiegyezési művet, akkor elejtette azt az alapot, melyen kormány áll, s a kiegyezés megbukásával ő is bukik.

Azért most ő a legemlegettebb ember a birodalomban, s ő reá van függesztve a legtöbb szem.

Ellensúlyzója Beustot, a birodalmi kancellárt emlegetik, kiről azt mondják, hogy a kiegyezésben a birodalom érdekeire vesztélt lát. Azért olvasunk most folyton efféle távsürgönyöket: „*Hohenwarth* megy, *Beust* marad.“ „*Beust* megy, *Hohenwarth* marad.“ „Egyik sem marad.“ „Marad mind a kettő“ stb.

Nem látszik valószínűnek, hogy *Beust*, a külügyér exponálja magát *Hohenwarth*tal szemben, mivelhogy tudni való, hogy a cseh követelések még nem ultimatum, melyből méltányos alku után engedni ne lehessen.

Most úgy állunk, hogy a holnapról sem állhatunk jól egy irányban sem, s a jövőtől várjuk annak megfejtését: oly nagy államférfi-e gr. *Hohenwarth* Károly, a minőnek indult.

Mindent láttam, mit arany teremhet, Vakító fényt, csodás palotákat; Mészédültem nagy bámulatomban — De kicsiny volt nekem az világnak.

Láttam ezrit kalmár embereknak, Kik nyüzögnek mint egy hangya zombék; Kik fáradnak, építnek, rombolnak, S újra kezdi, ha a ház szétomlik.

Hallottam a hárfát és Aeolé Hitvány doromb hozzá, zongzetével. Én még nagyobb tökély után vágytam És lelkeket ez nem bűvölő el.

Láttam a vért patakokban folyani; S midőn kihűt a diésőknek vére: Poraikból fakadott babéron Hizott meg a győzők harezzi méne.

És én nekem mind ez elég nem volt, Mint az „örök-zsidó“ üzött vágyam; Előre csak, gondolám; hisz minden Olyan gyarló, mit eddig találtam...

S hogy elfáradt az üldözött vándor: Százados tölg árnyékában dőlt le; Eltűntek a tökéletlen képek, Szülő-földe dallal üdvözölte.

Magas tervek helyett, hideg keble Fölmelegült édes anya nyelvén; Futó csermelye vize megifjítá S futott vele ő is, dalra kelvén.

S midőn a nap alkonyodni készült, Haragos szint vetett a világra, Lebukott — és így jutott eszembe Minden nagyság végzeteljes átka.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

De feljött a hold a csillagokkal, Furulyaszó olvadt be a csendbe, Gyermek korom emléki fölkeltek, S nyugalom szállt megfáradt lelkekre.

A negyvenhét ronin.

(Japáni történet.)

A mi könyvet eddig Japánról írtak, az vagy angol hivatalos jelentések, vagy egyes futólagos utazási benyomások után készült. A japánok belső, polgári, társadalmi- és családi életéről a rajtok kívül eső világigen keveset tud; vallásuk, babonáik, gondolkodásmódjuk, tetteik elrejtett rugói, mindez jóformán rejtély még előttünk. Természetes. Az első európaiak, kik érintkezése jöttek Japánnal, — nem szölok a régi hollandi s portugál kereskedőkről és papokról, hanem csak a közelebbi évtized diplomatái- s kereskedőiről — hideg fogadtatásban részesültek nálok. A beenszült kormány mindenféle nehézségeket gördített elejökbe, midőn nyelvök, irodalmuk s történelmük iránt kérdezősködni, kutatni akartak. Jól tudta a kormány, hogy a japán császári bibor a világosság beáradó fénye előtt el fogna halványulni, s azért mindent elkövetett, hogy port hűntsen a szemekbe s fenn-tartsa saját erőszakot nimbusát.

Most ennek vége. A legutóbbi japáni forradalom nagy társadalmi s politikai átalakulásokat hozott létre; értelmes kormány tilt az előbbi helyére; Japán is elindult a haladás útján a nemsokára vasutak és táv-írdák hálózata fogja befutni, csak úgy mint akármelyik európai országot. Azzal a régi Japán, a minő volt évezredek át, el fog tűnni a földszínről s legfőbb emlékeiben és hagyományában marad meg, ha azokat az irodalom elveszni nem engedi.

Nem megvetendő azért, a többi közt *Mitford* ur (a japáni angol követéség második titkárnak) törekvése, ki a régi Japán mondáit, történelmi s társadalmi elbeszéléseit, gyermek-, nép- és tündér-meséit összegyűjtve, közelebről két nagy kötetet bocsátott közre azokból. Hadd beszélje el, úgy-mond, a régi Japán a maga történetét! s ha ez elbeszéléseket a hosszú és nehézkes nevek itt-ott unalmassá teszik is, lesz bennök elég, a mi a japáni erkölcsökre, társadalomra tanúságos és érdekes világot vetend s elnézést szerez a műnek. Egyike a *Mitford* ur által elbeszélte történelmi hagyományoknak a következő is, melyet már csak a tárgy külön-szerűségeért is méltónak tartunk az angol eredeti után a „*Vasárnapi Ujság*“ olvasóival megismertetni.

S most képzelje magát az olvasó áthelyezve a jeddói öböl partjára. Szép, mosolygótájék; szelid lejtő, melyet fényő sötét préme borít, vezet le a tengerhez, csinos templomok és oltárok párkányzata tűnik elő itt-ott a sűrűből; a tenger maga sűrűn van behintve halász bárkáktól, melyeknek lámpái-fénybogarakként csillognak éjjelente, a körül fekvő erdők setét halmazai közt; nagy messze be nyugat felé az *Oyama* tüntérlakta ormai s a *Hakoné*-szoros és a *Fuji-Yama* iker bérczein tul a *Páratlan-Csúcs*, magas és magános fenségében, emelkedik a lapály fölött, égre távva torkát, mely huszoneg század előtt először okádott volt (a japán hagyomány szerint) tüzet, s már másfél századéve utoljára, de azóta is gyakori föld-rengés tanúsítja, hogy belső tüzei nem csön-desedtek el még végképen.

Tiszteletre méltó agg fáktól rejtett fészekként áll *Takanawában* (Jeddó egyik külvárosában) *Sengakuji*, a „*Forrás-dombi templom*“, országzserte híres a temetőjéről, melyben a japáni történelemben emlékezetes negyvenhét ronin *) sirjai állanak, e japáni

*) *Ronin*, betűszerint: hab-ember, oly ember, ki hab gyanánt üszik ide s tova, kóborlót jelent. Nemes eredetű, de valamely sors-csapás miatt, vagy saját bűnőkből bűjadosára kényszerült emberek; valamely megbukott főúr, fejedelem vagy más nagyság hívei, kik urok eleste után rejtőzni helyét.

drámahősöké, kiknek történetét elbeszélendő vagyok.

A tágas templom-udvar baloldalán áll egy kápolna, melyben *Kwanyinnak*, a könyörület istenasszonyának szobrával díszített oltár rejtékén a negyvenhét roninnak s uroknak — kit annyira szeretek — képei őriztetnek; fából kifaragott szobrok, színezett arcokkal, s gazdagon díszített ruhákban; mübecsével bíró alakok, bámulatos élethűséggel levén kivéve s egyénitve mindenik hős saját kedvencz fegyvereivel. Némelyike tisztes koru, szürke haju, agg (egyik már 77 éves), némelyike csak 16 éves s hancz. A kápolna tövében, a dombra vezető gyalogösvény mellett egy kristályvizű kis forráskút van, csinos vasrácsal körülvéve, melyen egy felirat értesít, hogy: „Ez a forrás, melyben a fejet megmosták, kezeteiket s lábokat ne mossatok belé.“ Kissé távolabb egy kis bódé áll, melyben egy szegény öreg ember árulgat kis könyvecskéket, képeket és érmeket a „*Negyvenhét*“ hűségének emlékére; s főlebbeeske, terepély fák összeboruló ágai által árnyékolva, tisztán tartott kerített hely van, — mely, mint egy kifüggesztett felirat értesít, köz-adakozásokból készült s tartatik fenn — hol szép sorban negyvenyolcz kis sírkő áll, mind örökzölddel befolyva, s mindeniken a szentelt víz és tömjén az elköltözött lelkeért.

A roninok csak negyvenhét voltak; de negyvenyolcz a sírkő; s a negyvenyolczadik halott története legjellemzőbb a japáni becsület-fogalmakra nézve. A temetőkert legmagasb pontján pedig egy nagyobbzerű síremlék áll, mely alatt az ur fekszik, kinek halálát megboszulni lettek hű szolgálói roninokká — és áldozatokká.

S most lássunk az elbeszéléshez.

A tizenyolczadik század elején élt egy főrangú ur, *Asano* *Takumi-no-Kami* nevé, az akói kastély ura, *Harima* tartományban.

Történet pedig, hogy egy császári követ a *Mikado* (a császár) udvarából küldetvén a jeddói *Shogun*hoz (fővezérhez, parancsnokhoz) — épen az említett *Takumi-no-Kami* és egy *Kamei-Sama* nevé másik nemes rendeltettek ki a követ elfogadására, elszállásolására s vendéglézésre; és mivel az udvari szokásokban járatlanok voltak, egy *Kira* *Kotsuké-no-Suké* nevé hívfivalatnok bízott meg, hogy őket ez ünnepélyes alkalomra a szükséges szertartásokba bevezesse és oktassa. A két nemesnek e végből mindennap föl kellett menni a palotába, hogy ott *Kotsuké-no-Suké*től leczkét vegyenek az udvari illemtanból. Ez a *Kotsuké-no-Suké* azonban roppant pénz-sóvár ember volt s keveselvén a két fiatal nemes által neki (ősi szokás szerint) fáradozásaiért hozott ajándékokat: nagyon megharagudt mind a kettőre, s a helyett, hogy őket helyesen és gondosan oktatta volna, csak gúnyt üzött belőlük. *Takumi-no-Kami*, mindennél erősebb levén benne a kötelességérzet, türellemmel viselt minden sérelmet; de *Kamei-Sama*, ki kevésbé tudott magán uralkodni, dühös haragra lobbant, s elhatározta, hogy *Kotsuké-no-Suké*t megölje.

Egy este, mikor tanórja a kastélyban bevégeződött, *Kamei-Sama* saját palotájába tért vissza s tanácsosait titkos tanácskozásra egybe híván, így szólt hozzájuk: *Kotsuké-no-Suké* bántalmazott engem és *Takumi-no-Kami*-t, a császári követ elfogadása körül szolgálattunk közben. Ez illelten dolog, s én őt ott helyben meg akartam ölni; de azután megdöntöttem, hogy ha ily tettet a

palota kapuin belül követek el, nemcsak saját életemet eljászom, hanem családomb, házamb, szolgálaim is mind utána vesznek. Azért visszatartám karomat. Azonban az ily gaz élete csak botrány a nép előtt s holnap, ha ismét az udvarhoz megyek, megölköm őt. El vagyok rá határozva s ellenmondásra nem is hallgatom.“ Ezeket mondván, arca elsápadt a dühtől.

A *Kamei-Sama* tanácsosai közt volt egy bölcs ember, s mikor látta tekintetéből, hogy ellenmondás csakugyan hasztalan lenne, észélyesen így szólt: „Nagyságodnak igaza van; szava törvény s szolgálai ahhoz tartják magukat. Holnap, ha az udvarhoz megy nagyságod s *Kotsuké-no-Suké* megint bántalmazni találja, ölje meg mindjárt.“ Urának tetszett e beszéd s alig várta másnapot, hogy ismét az udvarhoz mehessen s ellen-ségét megölhesse.

A bölcs tanácsadó azonban hazament s nagy gondba esve buslakodék ura szavain. S a mint gondolkozott és fontolgatott, eszébe jutott, hogy *Kotsuké-no-Suké* igen kapzsi ember hírében áll, a kit pénzzel bizonyosan meg lehet nyerni, s mindenesetre jobb pénzét fizetni, ha sokat is, mintsem ura és egész háza elpusztuljon. Összeszedett hát a meny-nyi pénzt csak tudott s szolgálai vállaira rakván, mindjárt azon este a *Kotsuké-no-Suké* palotájához sietett, s így szólt az ajtón-állókhoz: „Az én uram, a ki most a császári követ elfogadásában foglalatoss, igen nagy hálával tartozik *Kotsuké-no-Suké* ó nagyságának, a ki oly nagy fáradozással tanította meg őt a császári követ elfogadásánál követendő illemszokásokra. A mit itt küld, csak igen csekély ajándék, de reméli, hogy ó nagysága méltóztatik ezt is kegyesen elfogadni s ezzel ajánlja magát ó nagysága kegyeibe.“ E szavakkal előmutatott ezer uncziá ezüstöt, a mit *Kotsuké-no-Suké* számára hozott, és külön száz uncziát, a mit az ó nagysága cselédsége közt kell kiosztania.

Mikor ezek a pénzt meglátták, szemök gyönyörtől ragyogott, s nem győztek hálálkodni; s kérve a tanácsos urat, hogy sziveskedjék várni egy kissé, bementek és elmondák uroknak, mily fejedelmi ajándék s mily udvarias küldött érkezett *Kamei-Samától*. Megörült *Kotsuké-no-Suké* s mindjárt belső szobájába hivatta a tanácsost, megköszönte a szép ajándékot s megígérte, hogy holnap még pontosabban meg fogja tanítani urát arra, a mit még tudnia szükséges. A tanácsos, látva a kapzsi ember örömet, szerencsét kívánt magának terve sikerültéhez s búcsút véve elégytlen tért haza.

Kamei-Sama, nem sejtve, hogy kenyerzte le ellenségét hű embere, bosszút forralva tölté az éjt, s reggel, alig virradt, ünnepeles kísérettel sietett a palotába. A mint őt *Kotsuké-no-Suké* meglátta, roppant udvariasan s egészen megváltozott modorral ment elébe. „Nagyon korán jön ma a palotába nagyságod, *Kamei* ur!“ — mondá — „nem győzöm eléggé bámulni buzgalmát. Lesz szerencsém némely fontos illemszabályra hívni föl becses figyelmét. Bocsánatot kell kérnem nagyságodtól, előbbi magamviseletért, melyet talán zordnak méltóztatott találni. Természetből mogorva modoru vagyok, de remélem, elnézéssel lesz irántam nagyságod.“ Hogy így megalázta magát s kedvébe járt, a *Kamei-Sama* szíve lassanként megszelídült s lemondott adáz szándékáról, hogy az udvaronczot megölje. Így mentette meg *Kamei-Samát* és egész házát a romlásból egy hű emberének eszélye.

Kévéssel ezután *Takumi-no-Kami*, a kitől semmi ajándék nem érkezett, szinte

oda jött a palotába s *Kotsuké-no-Suké* még jobban csúffá tette őt mint azelőtt, mindenféle rejtett és világos czélzásokkal bosszantván és ingerelvén. De *Takumi-no-Kami* tette magát, mintha észre sem venné s magát türelmesen aláadta mindennek, a mit *Kotsuké-no-Suké* mondott vagy rendelt. E türelmes magaviselet azonban, a helyett hogy jó hatást tett volna, még többre bátorította *Kotsuké-no-Suké*t, míg végre annyira ment, hogy kevélyen így szólt: „Nézzé csak, barátom *Takumi*, kioldozt a cipőm szalagja, legyen oly jó, kösse meg.“

Takumi-no-Kami, bár dühtől égve e meggyaláztatáson, megdöntölte, hogy ő most szolgálton van s engedelmekednie kell: lehajlott s megköszönte. Ekkor *Kotsuké-no-Suké*, hátat fordítva neki, kicsinylőleg így szólt: „Ej, be ügyetlen! egy cipő-szalagot sem tud megkötöni becsületesen! Meglátszik rajta, hogy falusi paraszt, semmit sem ért a jeddói illemlhez.“ S gúnyos nevetéssel belső szobái felé haladt.

De a *Takumi-no-Kami* türelme is ki volt merítve. Ez utolsó bántalom több volt mint a mennyit elviselhetett.

„Egy szóra, uram!“ kiáltá.

„No, mit akar?“ — kérde a másik. S a mint visszafordult: *Takumi-no-Kami* kirántá törét s a fejéhez vágott, *Kotsuké-no-Suké* fejét azonban véde az udvari főveg, s csekély sebbel szaladásnak eredt. *Takumi-no-Kami* utána futott s még egy vágást mért rá, de az kiszuhant előle s a tör egy oszlopba vágódott. E perczben egy *Kaikawa-Yosobei* nevé rendőrtiszt észrevévén a dulakodást, közbeugrott s megragadva a felbőszült nemes, azt visszatartá s ezzel *Kotsuké-no-Suké*-nak időt adott a menekülésre.

Erre nagy zaj és tolongás lett, *Takumi-no-Kami* elfogták, lefegyverezték, s a palota egyik kamrájába őrizet alá tették. Tanács tartatott, s míg a törvényszék ítéletét mondana, *Takumi-no-Kami*, nője és szolgálai nagy bánatára, börtönbe csukatott. A törvényszék ítélete pedig az lón, hogy mivel vakmerően egy államtisztviselőt a palota kapuin belül támadott meg, merénylőként kövessen *hara-kirit*, azaz: saját maga hasát hasítsa föl; javai pedig elkoboztassanak, családja mindentől fosztassék meg. Ez volt a törvényszabta ítélet. Így tehát *Takumi-no-Kami* *hara-kirit* követett, *Ako* nevé kastélya elkoboztatott, szolgálai és hívei *roninok* lettek, közülök néhány más ur szolgálatába állt, mások kereskedők s iparosok lőnek.

Hívei közt volt egy főtanácsosa, egy *Oisi-Kuranosuké* nevé, a ki még negyvenhat hű szolgálával együtt szoros szövetséget kötött, hogy *Kotsuké-no-Suké*t megölje s urokat, megboszulják. Ez az *Oisi-Kuranosuké* épen az akói kastélyban volt, távol *Jeddótól*, mikor az eset történt; mert, ha ő ura mellett lett volna, nem történt volna semmi baj; bölcs ember levén, nem mulasztotta volna *Kotsuké-no-Suké*t ajándékokkal lekenyerezni. (Folyt. követc.)

oda jött a palotába s *Kotsuké-no-Suké* még jobban csúffá tette őt mint azelőtt, mindenféle rejtett és világos czélzásokkal bosszantván és ingerelvén. De *Takumi-no-Kami* tette magát, mintha észre sem venné s magát türelmesen aláadta mindennek, a mit *Kotsuké-no-Suké* mondott vagy rendelt. E türelmes magaviselet azonban, a helyett hogy jó hatást tett volna, még többre bátorította *Kotsuké-no-Suké*t, míg végre annyira ment, hogy kevélyen így szólt: „Nézzé csak, barátom *Takumi*, kioldozt a cipőm szalagja, legyen oly jó, kösse meg.“

Takumi-no-Kami, bár dühtől égve e meggyaláztatáson, megdöntölte, hogy ő most szolgálton van s engedelmekednie kell: lehajlott s megköszönte. Ekkor *Kotsuké-no-Suké*, hátat fordítva neki, kicsinylőleg így szólt: „Ej, be ügyetlen! egy cipő-szalagot sem tud megkötöni becsületesen! Meglátszik rajta, hogy falusi paraszt, semmit sem ért a jeddói illemlhez.“ S gúnyos nevetéssel belső szobái felé haladt.

De a *Takumi-no-Kami* türelme is ki volt merítve. Ez utolsó bántalom több volt mint a mennyit elviselhetett.

„Egy szóra, uram!“ kiáltá.

„No, mit akar?“ — kérde a másik. S a mint visszafordult: *Takumi-no-Kami* kirántá törét s a fejéhez vágott, *Kotsuké-no-Suké* fejét azonban véde az udvari főveg, s csekély sebbel szaladásnak eredt. *Takumi-no-Kami* utána futott s még egy vágást mért rá, de az kiszuhant előle s a tör egy oszlopba vágódott. E perczben egy *Kaikawa-Yosobei* nevé rendőrtiszt észrevévén a dulakodást, közbeugrott s megragadva a felbőszült nemes, azt visszatartá s ezzel *Kotsuké-no-Suké*-nak időt adott a menekülésre.

Erre nagy zaj és tolongás lett, *Takumi-no-Kami* elfogták, lefegyverezték, s a palota egyik kamrájába őrizet alá tették. Tanács tartatott, s míg a törvényszék ítéletét mondana, *Takumi-no-Kami*, nője és szolgálai nagy bánatára, börtönbe csukatott. A törvényszék ítélete pedig az lón, hogy mivel vakmerően egy államtisztviselőt a palota kapuin belül támadott meg, merénylőként kövessen *hara-kirit*, azaz: saját maga hasát hasítsa föl; javai pedig elkoboztassanak, családja mindentől fosztassék meg. Ez volt a törvényszabta ítélet. Így tehát *Takumi-no-Kami* *hara-kirit* követett, *Ako* nevé kastélya elkoboztatott, szolgálai és hívei *roninok* lettek, közülök néhány más ur szolgálatába állt, mások kereskedők s iparosok lőnek.

Hívei közt volt egy főtanácsosa, egy *Oisi-Kuranosuké* nevé, a ki még negyvenhat hű szolgálával együtt szoros szövetséget kötött, hogy *Kotsuké-no-Suké*t megölje s urokat, megboszulják. Ez az *Oisi-Kuranosuké* épen az akói kastélyban volt, távol *Jeddótól*, mikor az eset történt; mert, ha ő ura mellett lett volna, nem történt volna semmi baj; bölcs ember levén, nem mulasztotta volna *Kotsuké-no-Suké*t ajándékokkal lekenyerezni. (Folyt. követc.)

Egy braziliai tábornok.

Midőn a mostani braziliai császár anyja, *Leopoldina* *Karolina* főhercegnő 1817-ben az akkor uralkodó koronaherceghez — később *I. Pedro* császárhoz — férjhez ment, s egy osztrák hadihajón indult *Rio-Janeiro* felé a nehézkes utra, az épen oly fényes, mint számos kíséretet mellője néhai *I. Ferencz* császár, édes atyja adta. E kíséreti személyzet között mintegy 30 tiszt is volt a rendes hadseregből beosztva, kik azon kedvezményben részesültek, hogy előnyös feltételek mellett braziliai szolgálataba léphettek s emellett az Ausztriába való visszatérés esetére előbbi állásuk biztosított. Ezen tiszték között volt *Ljubibratic* nevé százados is a bánáti határőrezerekből, ki a férjhez ment hercegnő kíséretéhez a császár k-

oda jött a palotába s *Kotsuké-no-Suké* még jobban csúffá tette őt mint azelőtt, mindenféle rejtett és világos czélzásokkal bosszantván és ingerelvén. De *Takumi-no-Kami* tette magát, mintha észre sem venné s magát türelmesen aláadta mindennek, a mit *Kotsuké-no-Suké* mondott vagy rendelt. E türelmes magaviselet azonban, a helyett hogy jó hatást tett volna, még többre bátorította *Kotsuké-no-Suké*t, míg végre annyira ment, hogy kevélyen így szólt: „Nézzé csak, barátom *Takumi*, kioldozt a cipőm szalagja, legyen oly jó, kösse meg.“

Takumi-no-Kami, bár dühtől égve e meggyaláztatáson, megdöntölte, hogy ő most szolgálton van s engedelmekednie kell: lehajlott s megköszönte. Ekkor *Kotsuké-no-Suké*, hátat fordítva neki, kicsinylőleg így szólt: „Ej, be ügyetlen! egy cipő-szalagot sem tud megkötöni becsületesen! Meglátszik rajta, hogy falusi paraszt, semmit sem ért a jeddói illemlhez.“ S gúnyos nevetéssel belső szobái felé haladt.

De a *Takumi-no-Kami* türelme is ki volt merítve. Ez utolsó bántalom több volt mint a mennyit elviselhetett.

„Egy szóra, uram!“ kiáltá.

„No, mit akar?“ — kérde a másik. S a mint visszafordult: *Takumi-no-Kami* kirántá törét s a fejéhez vágott, *Kotsuké-no-Suké* fejét azonban véde az udvari főveg, s csekély sebbel szaladásnak eredt. *Takumi-no-Kami* utána futott s még egy vágást mért rá, de az kiszuhant előle s a tör egy oszlopba vágódott. E perczben egy *Kaikawa-Yosobei* nevé rendőrtiszt észrevévén a dulakodást, közbeugrott s megragadva a felbőszült nemes, azt visszatartá s ezzel *Kotsuké-no-Suké*-nak időt adott a menekülésre.

Erre nagy zaj és tolongás lett, *Takumi-no-Kami* elfogták, lefegyverezték, s a palota egyik kamrájába őrizet alá tették. Tanács tartatott, s míg a törvényszék ítéletét mondana, *Takumi-no-Kami*, nője és szolgálai nagy bánatára, börtönbe csukatott. A törvényszék ítélete pedig az lón, hogy mivel vakmerően egy államtisztviselőt a palota kapuin belül támadott meg, merénylőként kövessen *hara-kirit*, azaz: saját maga hasát hasítsa föl; javai pedig elkoboztassanak, családja mindentől fosztassék meg. Ez volt a törvényszabta ítélet. Így tehát *Takumi-no-Kami* *hara-kirit* követett, *Ako* nevé kastélya elkoboztatott, szolgálai és hí

vánására csatlakozott s braziliai szolgálatba alvezredesként vétetett át.

Tíz esztendő múlva egy Ljubibratic nevű braziliai tábornok jelent meg Magyarországon s kinyilatkoztatta, hogy rokonai meglátogatására jött a Bánátba, s aztán megint visszatér hazájába, a melyben épen oly boldognak érezi magát, mint a mennyire tiszteltetik, s mint nevelője az ifjú herczegnek — a mostani braziliai császárnak, — van alkalmazásban. *) A braziliai tábornok Buda-Pesten, a hol a tábornok eszei Ferdinánd főherczegnél, az akkori főhadparancsnoknál tisztelgett, egész bocsúlással fogadtattat s igen szivesen lón látva. A helyőrség diszkvionulást tartott előtte; a herczegnek mindennapi vendége volt, s mint braziliai tábornok magánkörök részéről is kedvesen fogadtattat egyen volt s nagyrabecsülésben részesült.

Midőn az ünnepeit braziliai főtiszt Szegeden és Temesváron át szülőföldére a Bánátba akart utazni, a katonai hatóságok Szegeden és Temes-

várán egy ezüst huszast ajándékozott elismerése jeleül s buzdításul a szorgalomra. A braziliai tábornokot a legmagasabb körökbe is bevezették a vidéken; császárnak tiszteletére pompás ünnepélyt rendezett, melyben Szeged város előkelőbb tagjai s a környék nevezetesei vettek részt. Ugy látszott, hogy Szeged tetszik neki s több hétre tervezte ki ott mulatását.

Az előkelő világ nem beszélt másról, mint a gazdag, szeretetreméltó tábornokról, és sok nő szerencsésnek tartotta magát, ha tetszését megnyerhette. Ezen kedvtelések közepette egyszerre csak mint a derült ég közepéről lesújtó mennykő, azon hiob-postai hír érkezett, hogy a braziliai tábornok elfogatott. — A regény pedig tovább ekként végződött: az állítólagos braziliai tábornok nem volt más, mint azon hajónak, mely a főherczegnőt Braziliába szállította, egyszerű matróza, egy fiúmei *Bratic* nevű hajósok fia. *Bratic* fia intelligens, szép ember volt, de a szó legszorosabb értelmében

ritkaságok köze tartozik. E hó 4-kén sebes esőnk volt, mely más napig folyást tartott. Délben erős szél támadt, mely esti 10 óráig viharra nőtt, s mely keletről intézte rohamát, s oda csapkodta a tengert a part falához. Keletről szokott indulni a typhon, de most a helyett, hogy mint rendszeres észak felé csapjon, délről fordult s képzeltelen hatalommal hajtá maga előtt a vizet az Osakából északi partja felé.

Ágyamhól vert föl az utcáról fölhangozó kiabálás. E pillanatban egy embert berohant az ajtón, jelentvén, hogy a víz a tengertől 300 lépésre fekvő házam udvarába tört át. Az utcán tömördek embert találtam. Ezeknek háza három lábbal fekszenek alantabban az enyémnél, s házaikból a behömpölygő hullámok öntöttek ki. Mindenüket oda hagyták s uszva, vagy hóaljig vizben gázolva menekültek ki az omladozó épületekből. A földagadt víz magával sodorta a hajókat és egyéb vízi járműveket egyenesen a házak felé. E helyen tö-

A tenger által partra dobott hajók a hiogói kikötőben Japánban.

várán értesítették, hogy az átvonuló vendéget a legnagyobb figyelemmel fogadják, s tiszteletére mindent megtegyenek. Az akkori Szegeden levő dandár-tábornok Legeditsch, kikötötte magának, hogy a kitüntetett idegenföldi bajtársat ő fogadassa vendégképpen, s mindent igyekezett annak szórakoztatására megtenni, a mit a körülmények engedtek. Legelőbb a helyőrség tartott diszszemlét, s aztán a 62-ik ezredhez tartozó várbeli nevelő intézet vétetett vizsgálat alá. Az ifjak diszkvionulást tettek, s a dandárnak és a magas vendég jelenlétében vizsgát tettek és azon szerencsében részesültek, hogy Brazília tábornoka mindeniknek

naplopó és sok időn át lévén Ljubibratic alezredesnél szolgálatban, egyszer ennek pénzét, egyenruháját és iratait ellopta s Európába tért, hogy itt braziliai tábornoki szerepet játszassék. Szegeden érte utól a nemzés s az állítólagos tábornok a törvény kezei közé került a helyett, hogy visszatért volna a gyémántok hazájába, Braziliába.

Hajótörés egy japáni kikötőben.

Keletázsia tengerpartjain rémítő orkán dult e nyár folytán. Julius hó 6-án a vihar oly irtózatosa erőre nőtt, hogy az u. n. Csendes-oczeánt az egekig fölverte nyugalmából, magásra csapkodván föl tajtékzó hullámai.

Ez orkánról egy levelező a többi közt a következőket írja a hiogói kikötőből:

A jul. 5. és 6-ka közti éjjel olyan természeti tüneménynek volt tanuja, mely itt a legnagyobb

mérek az áruraktár, gazdag, drága árucikkokkal tömve. Ezeket mind elborítá a víz s a feljők sodort hajók ledöntéssel fenyegették.

Mikor már az aggály, rettegés a legmagasabb fokra emelkedett, akkor kezdett a hőmérő kissé hűlni s ezzel együtt a víz is, oly gyorsan a mint jött, visszacsapott.

Ekkor 1 óra volt éjjel után, s a szegény lakosok tulajdonaik után nézhetek. A szél lecsendesült s a teli hold halványan szűrte alá sugarait a szakadozott felhők mögül. Mily pusztulás! Az utcák egész hosszában összetört fadarabok, kisebb hajók roncsai uszkáltak a visszamaradt vízen, s egész máglyákat képeztek a házak előtt. A kikötő partjain a romok még nagyobb mértékben jelentek s a tengertől 150—200 lépésnyire roppant gályákat lehetett látni a partra kivetve, miket a typhon által kitolt tenger árja dobott oda. — Ennek a roppant pusztulásnak egy részletét tünteti elő jelen képünk.

*) Pedro jelenlegi braziliai császárnak még öt testvére volt: egy bátyja és 4 nővére; az első egy éves korában halt el 1822-ben. Legidősebb nővére Mária da Gloria († 1853-ban) portugali királyné volt, és szász Ferdinánd Koburg herczeghez ment férjhez. Ma még Januária és Franciska nővérei élnek a császárnak. Januária Bourbon Lajos herczeg neje, Franciska pedig Joinville herczegé.

A karlaui fogház.

Mióta a mult század végén egy olasz jogbölcsész, Beccaria korszakot alkotó műve, „A bűnökről és büntetésekről” a büntetőjog terén elmékedésre hívta föl a tudósokat, mióta a nagy francia forradalomban hirdettet magasztos eszmék, a XVIII-ik század bölcsészeti befolyása a tényleg fenálló igazságtalan állapotoknak harcot izentek, a büntetőjog körüli kérdések leginkább két irányban foglalkodtatták, sőt foglalkodtatják ma is a jogbölcsészeket. Mi az állam büntető jogának alapja, miért van joga az államnak a bűnöst megbüntetni? és mi a büntetés célja, mi célt kell a büntető hatalommal a bűnösre kimondott büntetés által elérni törekedni?

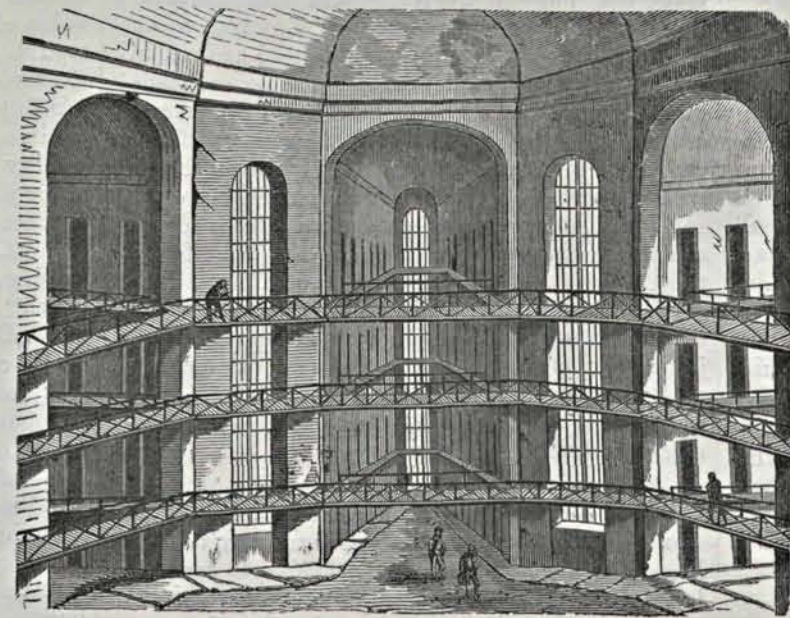
Az első kérdés a legkülönböztetebb büntetőjogi elméletek előállítására adott okot, melyeknek csak czímétől s alapítójuk nevével is borsózik minden vizsgára készülő jogász háta; az utóbbi a büntetés céljának kérdése rendkívül behatással volt a századunkban megindult büntetőrendszer-reformra, ama nagy mozgalomra, mely elől magát a miveltésben némileg előrehaladott állam ma többé el nem zárhatja. A régi visszaélésekkel, az öröklött hibákkal számolni kell; a mely nép nem halad a korrall, elsodortatik ellenállhatlan rohamra által.

A mint a miveltés terjedése, szelidebb erkölcsök meghonosulása, mely már régebben a kínzó eszközök, kínzó vallatok stb. eltörlésére vezetett, újabb időben a testi fenytésnek, jelesen a botbüntetésnek, sőt a halálbüntetésnek is háborút izent, s ez utóbbit, mely régebbi idők kedvező büntetés nem volt, ma már csak rendkívül megszorítva, lehetőleg ritkán engedni alkalmazni, az így feladott tért a büntetőbüntetés foglalta el. Ma ez a normális büntetési eszköz, mely helyesen alkalmazva — mind a bűnös ártalmatlanná tétele és fenytése, de egyszeresmind javítása, mind a megbántott jogának adandó elégtétel tekintetéből a leghelyesebb büntetési rendszer; mely nemcsak a legnagyobb mértékben osztható pl. egy órai börtöntől élet-hozsiglani bezáratásig, hanem a legegyszerűbb módon könnyíthető és súlyosbítható; mint azt az u. n. osztályrendszerben a büntetés céljainak elérésére alkalmazva is találjuk, midőn pl. a feyencz magaviselete, javulása szerint nyer engedelmet, czelláját más feyenczekkel közös helyiséggel cseréli fel. Az u. n. sötét kamra pedig minden feyencznek réme.

A mi már a különböző büntető-rendszereket illeti: legrégebbi a — sajnos! nálunk még mindig divatozó u. n. régi feyház-rendszer, mely csak több kényelem és a közös munka által különbözik a mult század börtöneitől. Nappal és éjjel együtt nagy termekben vannak a feyenczek, ha bűnösségük szerint főbb kategóriákba osztva is, de egymás rontó befolyásának háborítatlan kitéve: nagy gonosztevő kis bűnösök együttl. Ilyen megyei börtöneink állapota, de ilyenek országos intézeteink is, s irántuk tekinthetünk az előhaladtabb külföldi ily czélú intézeteire, melyekben nem a bűn iskoláját, hanem a javulást hathatós eszközeit látjuk.

Ez újabb rendszerű feyházintézetek alapelve: a feyenczek elszigetelése, minden egymásközi érintkezés lehetetlensége. Ezt vagy az u. n. hallgató vagy *auburni*-nak is nevezett rendszerrel vélik elérhetni, melyben a feyenczeket éjjel, munkaszünetelés és étkezés alkalmával külön czellákba

zárják, mások közös dolgozó termekben együttl dolgoztatják, de minden egymással érintkezés, társalgás, sőt integetés legszigorubb, mondhatni kegyetlen fenytésével; vagy a *magán* vagy *pensylvanai* rendszerrel, a feyenczeknek külön czellákba zárásával. Ez utóbbi rendszer szigoruan alkalmazva, kegyetlenségre vezet; a feyencz minden emberi érintkezéstől megfosztva, évekig még emberi lényt sem látva, a legnagyobb rázkódásokon megy át, s a statisztika tanúsága

A karlaui fogház középcsarnoka.

szert a társaságra teremtett lényre nézve az ily elszigeteltség aránytalanul gyakran lesz elmebetegségek kuforrása.

E nagy szigor az elszigetelésben újabb időben általán enyhítve, s a foglyoknak egymással érintkezésére szorítóknak látjuk. A feyenczek meglátogatása czelláikban, hol a napot dolgozva töltik, honnan csak a séta idején jöhetnek ki — nemcsak megengedve, de a velök közlekedés mivelt emberbarátok, lelkesek, tanítók részéről

czek bűnössége, s a feyházban magaviseletük szert hol enyhébb, hol szigorubb; hol czellákba zárja a feyenczet, hol közös munkára bocsátja. Ilyen az u. n. *iróni* rendszer, mely először czellákba zárja a feyenczet, kezdetben teljesen izolálva, később mind kevesebb korlátozással, majd más feyenczekkel teljes közösségben s lassanként a szabadság mind több előnyének élvezetével. E rendszer fő jellege: a feyház-igazgató rendkívül nagy discretionális hatalma, mely nemcsak az egyes feyenczeknek az osztályozás különböző fokaira előléptetésében, hanem javulásuk szert a bíróság kiszabott büntetés egy részének elengedésében is nyilvánul.

Minden újabb börtönrendszerek közös alapja, lényeges alkotó eleme tehát: a magánrendszer, a feyencznek teljes elszigetelése. E rendszert fogadta el elvben az 1844-diki magyar büntető-törvénykönyvi javaslat, melynek sok más nagybecsű, korszerű tervével együtt ez is hazánkban mindeddig holt betű maradt.

Mig Németország államai vetélkednek egymással az újabb kor igényei szert berendezett feyházak építésében, a szomszéd Ausztria — mely e tekintetben meglehetősen háramaradt — a régiekkel tatarozására, kiépítésére szoritkozik. Oly rendszer, melyet fájdalom, nálunk is rendkívül kedvelnek. Pedig mily különbség a régi és új feyházak közt. Amott nagy, erős épületek, várfal és sáncokkal, egész várórséggel, a rabok netaláni lázadása elnyomására kész intézkedésekkel; itt egyszerű nagy épületek, inkább kaszárnyához hasonlóak, vékony falakkal, csekély felvigyázói személyzettel; s mégis mennyivel biztosabbak e feyházak. Az elszigetelt rab miveltetés, az ajtaján lévő nyíláson át folytonosan ki van téve órei felügyeletének, s az egész fal csak arra való, hogy rabtársával s a külvilággal ne érintkezhesék.

E különbség a kétféle rendszer építői közt képünkön a karlaui feyház külsején is kitűnik. A képen balra látható régi, erős torony és a szomszéd épület a régi feyház: a három emeletes épület a közepén az ujonnan épült rész, a tulajdonképi magánrendszer szert épített börtön. E feyház Styriában, Grätz mellett fekszik, rendkívül szép, regényes vidéken. A régi torony V. Károly császár vadaskastélyának maradványa s a mellette álló régi épülettel már 50 éve óta szolgál rabok fölvetelére; a legújabb rész az utóbbi három év alatt épült. Építésénél a csillagrendszer lett alkalmazva, mely az ily czélú újabb intézeteknél csaknem általán el van fogadva; mer szert az épület egy közös központból kiinduló több szárnyból áll — honnan az egész épület belátható. Ily szárny Karlauban három van, s egyik képnél épen a folyosókkal ellátott középcsarnokot tünteti fel, míg a másik kép a 750 czella egyikének belsejét mutatja fel, egyszerű, de gyakorlatias beosztásával. E czellák a folyosók hosszában, ajtajukkal erre nyilva fekszenek. Hosszuk 7 láb, szélességük 4 láb. Az ajtóval szemben az ablak. Jobbra az ajtó föl- és lehajtható vasnyugágy matracczal, fali állványfából mozdító-medenczével; balra fa-asztal fiókkal és székekkel, az asztal felett a gázlámpa csöve; az asztal alatt a Meissner-féle fűtés és az ajtónál a tisztító csatorna medenczéje. Az ételt és munkához való anyagot egy az ajtón alkalmazott nyíláson át kapják czellájukba.

Karlaui fogház Styriában.

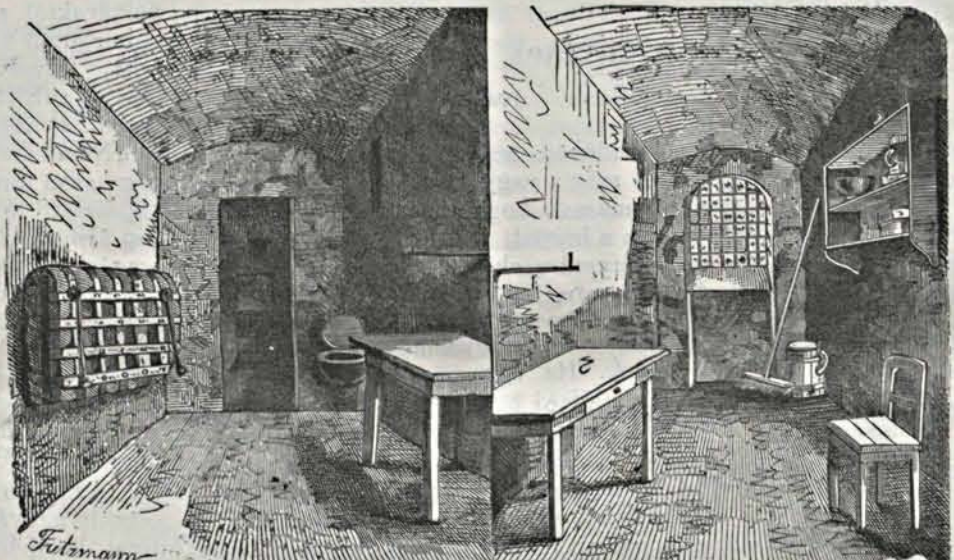
ajánlva is van. A magánosságában magába tért bűnös fogékonyabb a jó tanács, a lelki oktatás iránt, s ha kiszabadulásakor a társadalom nem taszítja el magától utált páriaként, hanem becseletes, munkás életre törekvésében leginkább társulati uton — segítségére van, még hasznos tagjává válhatik az államnak.

A magánrendszer számos változatosságban, a javított régi feyházrendszerrel kombinációjában képezi az újabb, u. n. vegyes rendszereket. Ilyenek az *osztályozó* vagy *genfi* rendszer, mely a feyenc-

nonczok kezébe kerül kéziratod, kik ezer hibát ejthetnek, ellenkező esetben már gyakorlottabb segédek betűzik az olvashatlanabb kéziratot. Nem tudom, ez a gyakorlati meggyőződés okozta-e, elég az hozzá, hogy legtöbb tudósunk csakugyan csaknem olvashatlan írása van, mit a nyomdász jobban el tud olvasni, mint egy pár nap múlva önmaga az író.

Alig lehet az íróra nézve valami nagyobb bosszúság a sajtóhibánál. Mily szép, hódító kifejezést tesz tönkre néha egy betű. A török azt mondja: „meg van írva,“ s végzetében megnyugszik, de a keresztény szerző bosszusan kiált föl: „ki van nyomtatva,“ s még sem talál nyugodalmat. A lényeges sajtóhibát soha sem feleli el, s nem bosszítja meg, ezt kitérőlni többé nem lehet. Még az erkölcsi sérelem is elmosódik idővel az ember lelkeiből, de a sajtóhiba elenyészhetlen. A könyv elterjed mindenütt, nyoma elvész, még ha második kiadást ér is, az első megmarad s tanuskodik ellene. Oh, nyomdászok, könyvűrljétek a szegény írókon, hitelők a ti kezeitekben van le-téve. — A sajtóhibákra való figyelmeztetés ott van a könyv hátulján, nem sokat érsz el vele, más nyakára hátrolt ugyan a hibát, de hiában, azt megsemmisíteni nem vagy képes.

A legtöbb nyomtatási hiba még eddig a bibliában fordul elő; nem csoda, mert ezt nyomatják legtöbbször. V-ik Sixtus római pápa 1590-ben a kiadott Vulgátát maga nézte át, s a könyv végéhez egy bullát csatolt, kiközösítve azokat, a kik a szövegben csak egy betűváltoztatást merészelnének tenni. E bulla nevéstárgya lett, mert kiderült, hogy a szent könyv hibáitól hemzseg, úgyhogy a szent atya könyvtelen volt e kiadást fölfigyeltetni, emélfogva ebből egy példány is ritkaság, s ára ma már rendkívül magas. Egy angol bibliában, mely Londonban nyomtatott a jelentékenyebb sajtóhibák közül elég lesz kiemelnünk ezt: a XII-ik zseblábra e helyen: „a bolond így szól ó szívében, nincsen isten,“ ez áll, „a bolond így szól ó szívében, van isten.“ E kiadást a király lezáraltatta. Pethe Ferencz az 1794-ben kiadott bibliájáról előszavában örömmel jegyzi meg, hogy tudtára az egész bibliában csak két sajtóhiba van, s ime már a czimlapon hat vonás hagyott ki a betűk fölül. „Szent Biblia, istennek o és ujj testamentomában foglaltattott egész Szent iras magyar nyelvre fordittattott Karoli Gaspar által.“ Egy francia bibliában, mely Párisban 1847-ben került ki a sajtó

Czella a karloui fogházban.

alól, a hetedik parancsolatban a tagadó szócska kimaradt, a nyomdászok törvényszék elébe idéztetvén, 30,000 franknyi váltásig fizettek.

Tagadhatlan, hogy a nyomdászat hajnalán több sajtóhiba árnyékolta be a könyveket, mint jelenleg, azért is inkább a multból idézzük adatainkat. 1562-ben egy „Misaalis Anatomia“ című könyv került ki a nyomdából, a könyv 168 lapra terjedt, az értelmező s sajtóhibák épen 15 lapot foglaltak el. A javító azzal mentgeti magát, hogy a játéka bizonyosan az ördög keveredett, mert ő a legjobb igyekezettel azon volt, hogy egyetlen hiba se forduljon elő nagyszerű könyvében. A híres bibornok Bellarmin is az ördög művének tulajdonítja a műveiben előforduló számos sajtóhibát, s öngazolására egy 87 levélre terjedő könyvecskében sorolta elő a sajtóhibákat. Arra is nem egyszer volt eset, hogy a szabadabb elvű írók műveibe a nyomdászok megvesztegetése folytán oly sajtóhibákat csuszattak be ellenfeleik, hogy ezek miatt üldözés alá vehették, mint eretneket; így járt a többek között Rabelais és Erasmus is, úgy hogy csak nagy ügygyel bajjal tudtak kimenekülni a hinárból. A szándékosan becsusztatott sajtóhibák csaknem máglyára vitték e két tudóst.

Egyveleg.

** (Anglia Molitkója.) F. hó 7-én halt meg 90 éves korában Burgoyne angol tábornok „a hadsereg atyja“, kit Napoleon hozzá intézett levélben nemrég angol Molitkának nevezett. A tábornokot nemcsak 60 évi tényleges szolgálata, de egyszersmind azon számos nagyfontosságú szolgálatok is örökre emlékeztetést teszik, melyeket hazájának

tett. Aligvan ember, aki annyimindenben részt vett volna, mint ő. 1806-ban Szcizilliában, a következő évben ismét Egyiptomban szolgált, hol Alexandria bevételénél is jelen volt, később Portugálban, Svédországban, majd ismét Portugálban és Spanyolországban látjuk, mely utóbbi helyütt 1814-ben ő vezette Burgos és Bajadost ostromát, míg a következő évben Belgiumba küldetett. Ezután hosszú béke köszöntött be s ő Irlandban a középítkezések felügyeletével bízott meg, majd az összes angol örökös főgondnokul nevezetett. Neki és Wellingtonnak köszöni Anglia mindazon hatalmas erődítéseket, melyekkel a közelebbi 24 év alatt partjait és kikötőit minden idegen támadás ellen ellátta, s neki fogja köszöni sirjában, ha azok előforduló esetben csakugyan megállják a sarat. Mernőkí fényos tehetségeről leginkább tanuskodik, hogy 1844-ben ő vezette a hadműveleteket Sebastopol ellen. E hadjárat volt befejezése tényleges szolgálatainak, mely után báróvá s tábornokká nevezve, számos érdemrenddel és kitüntetéssel halmoztatott el.

** (Egy fejezet vége.) A híres bruchsalai fogház, mely a magánfogság rendszere szerint volt szervezve, a napokban majdnem egészen leégett. Az égést egyik fogoly idézte elő. Egy Schwäble nevű fejezet Württembergből már két év előtt rendkívül ügyességgel megmenekült e fogházból, de nem sokára ismét elfogott. Október 6-ára következő éjjel ismét szökés kísérletét meg. Czellájából sikerült egyik felügyelő szobájába hatolni, a hol magához vette a fogházi templom kulcsát, s a felügyelő kardját. A mint a felügyelő szobájából kilépett, észrevették és üldözésére indultak. A fejezetek végre szaladt a folyosón, kinyitotta a

Pétervárot. Az angol követ Párisban 280,000 frankot kap, Bécsben és Szt.-Pétervárott 230,000-et. A francia követ 300,000 frankot huz Londonban és Szent-Pétervárott és 200,000-et Bécsben. Oroszország 233,000 frankot fizet Londoni követjének, 210,000 frankot a Párisban levőnek és 131,000-et a Bécsben lévőnek.

** (Az adó nagysága különböző államokban.) A „Journal des Debats“ a következő érdekes számadatokat közli: Egy háztulajdonos, kinek háza évenként 20,000 frankot jövedelmez, Angolországban 530, Németországban 2000, Ausztriában 6300, Olaszországban 4254, Franciaországban 1037 frankot fizet adóban. A földműves, kinek birtokából évenként 20,000 frank jövedelme van, Németországban 2000, Ausztriában 3560, Angliában 530, Olaszországban 5800, Franciaországban 1800 frankot fizet. A győrostól hasonló jövedelemért Németországban 1860, Ausztriában 2390, Angliában 2642, Olaszországban 2025, Franciaországban 460 frankot vesznek adó fejében. A bankár 20,000 frank évi nyereségért Németországban 2620, Ausztriában 2390, Angliában 988, Olaszországban 2873, Franciaországban 1266 frankot fizet.

** (A vasúti kocsik fűtése.) Az amerikai vasutakon, hol a kocsik nincsenek kisebb külön osztályokra darabolva, a fűtés sokkal könnyebben eszközölhető, míg nálunk a különböző osztályok mindegyikében más fűtőszerről kell gondoskodni. Eleintén csak az első osztály kocsikat fűtötték, és pedig melegítő hengerekkel, de mióta Württembergben a másodosztályú kocsik fűtése után a forgalom csaknem háromszor oly magas lett, mint minő addig volt, most már Németországban a harmadik és negyedik osztályú kocsikat is fűteni akarják. Több rendbeli kísérlet tettek, de eddig még egy sem mutatkozott teljesen alkalmasnak. Melegítő hengerek minden osztályban nem használhatók, miután azok megtöltése és berakása a különböző állomásoknál igen sok időt venne igénybe; a gőzfűtés általában véve nem mutatkozott célszerűnek, a Meidinger-féle kályhák pedig alkalmasak ugyan a harmadik és negyedik osztályokban, de a két elsőben épenséggel nem használhatók, mivel a párnázott ülések következtében már magában véve is melegebb helyen kálhálatlan hőseget terjesztenek. Az ércpalackok a melegítő hengerekhez hasonló szolgálatot tesznek. A Meidinger-féle kályhák szélmentűk, s okályhák nyolc, tíz óráig megtartják melegségüket.

A porosz vasúti vonalokon e tapasztalatok meg is használták föl, hogy az első és második osztályban részint melegítő hengereket, részint ércpalackokat használnak, a harmadik és negyedik osztályokban pedig a török kőszénrel fűtött Meidinger-féle kályhákat alkalmazták.

** (Könyvtárak látogatása.) A nyilvános könyvtárakat Olaszországban a mult évben 723,359-en látogatták. Számra nézve huszonnyolc van. Nápoly, a legnépesebb olasz város, öt könyvtárral bír s a legtöbb olvasóval is, t. i. 192,992-vel. Turinban 115,000 ember látogatta meg az ottani egy, Florenszben 92,000 az ottani három könyvtárt. Aránylag legerősebb látogatásban részesült a katonai könyvtár (18,641 olvasó). Csak kilenc könyvtár volt éntéknél is nyitva s ezeket 104,000 olvasó kereste föl. Legtöbb volt az olvasott könyvek közt az általános irodalomra s a nyelvtudományokra vonatkozó mű, aztán következtek a jogtudományi és törvényhozásról szóló munkák, végre harmadik helyen a természettudományiak. Az összes olasz nyilvános könyvtárak a mondott évben egészen 11,706 művel szaporodtak.

** (Részeg dísznők.) Stolzenauból (Hannover tartományból) írják: Leese faluban nagy felűtést okozott több részeg dísznő. A szolgazemélyzet ugyanis a pálinkás hordó öblítésnél tévedésből a pálinka seprűjét a dísznők valójába öntötte. A dísznők csakhamar tántorogva táncolni kezdtek, azután pedig a sárban henteregettek. Huszonnégy órai alvás után a dísznők kijózanodtak. E katasztrófa nézői közt egyik e megjegyzést tevő: „Sühsé, Fritze, just Sau wörest du vorgister!“ (Lásd Fritze, ilyen voltál te tegnapié!) Fritze szegénykezve ment haza. Rövidebb és jobb prédikációt még soha sem hallott.

** (Mennyibe kerül a diplomácia?) A porosz követnek 119,000 frank fizetése van Párisban és Londonban; 112,000 Bécsben és 150,000 Szent-

Melléklet a Vasárnapi Ujság 43-ik számához 1871. okt. 22.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

** (Várad Gábor országgyűlési levelei) két nagy kötetben, igen díszos kiállításban jelentek meg. Ezek 1865—1868-ból valók, s a Máramaros-Szigeten megjelenő „Máramaros“ című lapnak legolvasottabb cikkeit képezték. A országgyűlés eseményein kívül figyelemmel kísérik az irodalom, művészet, társas élet főbb mozzanatait is; előadásokban természetesen subjectív felfogás az uralkodó, írójuk egyéniségét minden sorban híven visszatükröztetik. A leveleket összegyűjtve Szilágyi István, a szigeti lyceum igazgató tanára s akadémiai tag adta ki, s tiszta föveldelem az írói segély-egylet, a M.-Szigeten fölláttatód főreáliskola, s ugyanott lévő fr. lyceum közt osztják meg. A két kötet ára 5 frt, s utánvétellel a kiadónál M.-Szigeten rendelhető meg. Bolti ára 6 frt.

** (A Hoffmann Pál) egyetemi tanár által szerkesztett „Jog-és Államtudományi folyóirat“ III-ik évfolyamát jegyzet megjelent. Tartalmát: az I. és II. füzetben megkezdett két jeles értekezésnek: az „önkormányzatról“ (dr. Lechner Ágostól) és a bünrészeségről (dr. Schnierer Aladártól) folytatása s az előbbinek egyuttal bevégezése. Berde Áron kolozsvári jogakadémiai igazgatónak Kautz Gyula „Nemzetgazdaság-és pénzügytan“ra írt értekes bírálata s Örkös B. újabb munkájának; „A m. polg. törvénykezési rendtartás“ról, ismertetése képezi. Ez új füzetet bizonyára mindenki igyekezend megszerezni, ki az előbbieknek birtokában van. E füzetekben oly tudományos szellem, oly emelkedett irány vonul végig, mint az eddig hazánkban rokon czélú vállalatoknál még nem volt alkalomunk tapasztalni. Ajánljuk e jelesül szerkesztett folyóiratot jogászaink figyelmébe, pártolásába.

** (Nemzetgazdasági Közöny) czimrel Hecksch Sándor közgazdasági és kereskedelmi hetilapot indit, melynek programja, s a kereskedelem magyarosításának abban kifejezett irányja, lehetetlen, hogy helyesüléssel ne találkozzék. Ilyen szaklapunk magyar nyelven ekkorig nem lévén, ezt mint hiányt pótlót ajánlhatjuk a kereskedelmi világ figyelmébe. Előfizetési ára évfolyamánként 2 frt.

** (A pesti lakás-reformról) röpirat jelent meg Tasner Dénesről a ki azt bizonyítja, hogy az új építkezések nem állnak arányban a népesség arányával. 1866-ban Pest 140,000-nyi népességre 5385 házból lakott, s így egy házra 26 lakó esett; 1869-ben pedig 200,000 lélek 6446 házból lakott, s ebből egy házra 31 lakó esik. Tasner a kaszárnyaszerű építkezést, mely nálunk divatban, rosznak tartja. A cottage-rendszert ajánlja, vagyis, hogy Új-Pest és Palota felé kisebb, lakályos háználakat kellene építeni, a mihez a tőzsérek és lakosság részvéte s a kormány jószándékának segélye volna szükséges.

** (Az 1870—71-ki porosz-francia háború.) Politikai és katonai szempontból előadja Rüstow Vilmos svájci ezredes, a svéd kir. akad. hadtani osztályának tiszti tagja. — Hadi térképekkel és tervekkel. Jogositott magyar kiadás. III. Füzet. Pest, kiadja Ráth Mór. Ara egy-egy füzetnek 1 ft. — E füzetben szerző már a december végeiig történt eseményekről is lehetőleg hítes és érdekes előadásában. A decemberi tömeges kitérés egy térrajzzal is világoztja.

** (Székesfehérvártól) Klöckner Péter kiadásában két népies politikai röpirat jelent meg, az ismeretes népiró. Boross Mihálytól. Egyik: „Politikai kis kated“ (ötödik s az újabb törvényekkel bővített kiadás); a másik: „Politikai Oramutató“ azok számára, a kik nem tudják hánnyt ütött az óra. Mindkettő a nép felfogásához alkalmazott kérdések-és feleletekben. Az első 2 iv s ára 16 kr.; a másik 3 1/2 iv, ára 24 kr. Képviselőnek s politikai egyleteknek, kik e műveket a nép közt terjeszteni ohajtják, nagyobb mennyiségben meg jutányos árban is szolgálja a kiadó.

** (Naptárak 1872-re.) A jövő évre megjelent naptárak közül eddig a következők küldettek be szerkesztőségünkhez: Az Athenaeum kiadásából: az „Igazmondó naptár“ és „Az Athenaeum kis képes naptára“, mindegyik ára 50 kr. Mindkettő számos képpel van illusztrálva; az előbbi több baloldali képviselő arczképét és életrajzát közli, az utóbbi beszéleteket, vadászhumorokat, ado-

mákat s kisebb tiszti czimtart tartalmaz. — Debreczénből ifj. Csáthy Károly kiadásából „Tárzonaptár“-t (ára 20 kr.) és „Lap-naptár“-t (ára 16 kr.) vettünk; mindkettőnek oly alakja van, hogy tárczában vagy zsebben igen alkalmasak — Aigner L. kiadásában „Alkotmány-naptár“ jelent meg; szerkesztette Tatar Péter; ára 20 kr.

** (Elméleti és gyakorlati román nyelvtan-ra) hirdet előfizetési felhívást Kozma Endre; s a nyelvtan az Ahn-Ohlendoff tanmódszere szerint van írva s függetlenül egy ivre terjedő rövid beszélgetések lesznek csatolva. A nyelvtan az év végére kiküldi a sajtó alá. Előfizetési ára 1 frt. Előfizetheti november 20-ig s a pénz Zilahra küldendő a szerzőhez.

© (Részavölgyi és társánál) két új zenemű jelent meg és küldetett be szerkesztőségünkhez: Katzan Louistól: „Frohes Gemüth“, mazurpolka (ára 50 kr.) és Ludwig W. karmestertől: „A szép magyar nő“, mazurpolka (50 kr.) Az előbbi az ismert, chablonszeri dallamok és menetekben, a szokott fordulatokkal mozog; míg az utóbbi meglehetősen sikerrel alkalmaz a lengyel rythmusra magyar dallamokat, s a természetnél fogva a 3/4-es ütemmel alig kiegészíthető négy negyedes magyar dallamra csinosan alkalmazta e szokatlan öltözetet.

Közintézetek, egyletek.

** (Magyar tud. akadémia.) Okt. 16-án matematikai és természettudományi, vagyis az új alapsabályok elnevezése szerint: a harmadik osztály tartott ülést. Először Szabó József értekezett egy meteorvasról, melyet Mexikóban a tolucai völgyben találtak; utána Hunyadi Jenő egy matematikai föladatot oldott meg: „A trigonometriai sor állandóinak meghatározásáról.“

** (A szombathelyi torna-egylet) zászlószentelési ünnepélyt, mely f. hó 7. és 8-án ment végbe, nagy distonászáttal kötö össze, melyre számos vendég is érkezett. Így nagy számmal voltak képviselve a pesti, budai, nagyszombat, győri, pápai, esztergomi, soproni, pécsi, varasi stb. torna-és tüzoltó-egyletek. Az ünnepély a kitűzött program szerint a város közönségének élénk részvéte mellett ment végbe s a versenytornában az egyes egyletek deregtanban versenyeztek a babérrért. A versenytornában kitűzött díjakból a nagyobb részt a pesti és budai egyletek küldöttei nyerték el.

Egyház és iskola.

** (A hivatalos lap) szerdai száma érdekes kinevezéseket közöl. Szuppán Zsigmond beszercebanyi volt-püspök a nyitrai főkapitán kanonokja s főesperese lett, s egyszersmind a „novi“ címzetes püspöki címet nyeré. (Szuppán helyett biztos hír szerint Polpy Arnold nevezetik beszercebanyi püspökké.) — Palásthy Pál egyetemi ny. r. tanár s Knausz Nándor érseki könyvtáros s akadémiai tag szintén nyitrai kanonokká neveztek ki.

** (A hajdu-dorogiai) f. hó 15-kén tartott közgyűlésükben elhatározták, hogy Pankovics István hazafias érzelmű püspöki arczképét tanácstermük számára elkészítetik. — Ugyane gyűlésből egy 9 tagú küldöttséget választottak, mely Ungvártól kérvényt nyújtson át a püspök urnak, melyben a magyar nyelv oltári nyelvvel emeltetésének, — továbbá a magyarajku gör. sz. katolikusok részére — hanem egy önálló püspökségnek — legalább egy Dorogon székelő püspöki vikariatusnak, ugyszintén a kalendárium egyesítésének, a börtönkinyitése és a kisebb ünnepek eltörlése vagy vasárnapokra leendő áttételek illető helyeken kieszközölését nyomatékos érvek mellett kéri.

Közlekedés.

** (Japan és Oroszország közti) távirtdr. összeköttetés létesült szeptember elején. Mint a „Rusky Invalid“ értesít a Nangasaki és Vladjvostok, mint tengeri állomások, másrésről Chabarovka szárazföldi orosz állomás közti távirtdr. vonal elkészült, midáttal Oroszországnak egyenes távirtdr. összeköttetése Japánnal és a chinai birodalommal megnyílt, s az első távirat f. hó 6-án Hon-Kongból érkezett Kronstadtra.

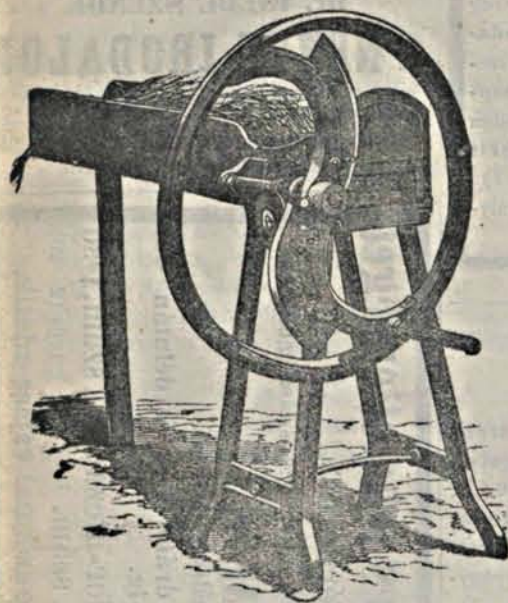
** (Uj postahivatal.) Borsodmegyei Alsó-Ábrány helységben postahivatal lép életbe, levél-és kocsi-postai szolgálattal. E postahivatal kézbesítési körét következő helységek és puszták képezik: u. m. Alsó- és Felső-Ábrány, Kács, M. Nyárad, Sály és F. Darócz községek és Leányfalva pusztá.

Mi újság?

— (Csokonai szobrának) Debreczenben, e hó 11-kén történt leleplezéséről lapunk mult számában közöltünk rövid tudósítást. A részletes leírásokkal a napilapok természetesen megelégtettek; s hetilap minőségünknek fogva mostanra alig maradt fenn számunkra más teendő, mint előbbi rövid tudósításonk hűzágát némileg kiegészíteni. Magáról az ünnepélyről csak annyit említünk meg, hogy a szobor, mely kiegészítve a legszebb szobor eddig hazánkban, nagy lelkesültséget idézett elő s lelepleztetése pillanatában általános tüpsra ragadta a nézőket, mely perezekben nem akart szünni. Nagy hatást tett Szász Károly költeménye is, melyet a költő maga szavalt el; a mi, rendszeren még gyönyörű szavallással is, hasznára válik az előadásnak. Tizenegy után vége levén az ünnepélynek, a vendégek egy része, különösen a pestiek a temetőbe mentek Csokonai sirját s a föltötte álló vas-lobort meglátogatni; ott azonban semmi beszéd nem tartott, mint néhány lap hírbán írta. A banket 2 órakor kezdődött s fél 5-kor végződött. Általában igen emelkedett s a mellett szívélyes hangulat uralkodott az egész társaságon s a számos felköszöntésen. A politika szóba sem került; az irodalom és művészet körül forgott minden beszéd, mint illlett is ily alkalommal. Legelőkeltebb ovatióban Toldy és Szigligeti részvételük, a reájok mondott felköszöntések alkalmával, melyek hosszantartó eljenzéseket költöttek. Az utolsó toaszt a hazát éltette „mely a költőket dalra lelkesíti, s melyet templomban és szivekben imával említünk mindig.“ — Ebből végzetével a pesti vendégek a főiskolába vezettek, a könyvtár megsemmisítésére, hol sok érdekes arczkép köti le az irodalomtörténet és tudomány hajnokai iránt érdeklődő figyelmet. A könyvtár megsemmisítése után a főiskolai ének-s zene-terembe vezettetvén, itt kellemes meglepetés várt a vendégekre. Az ifjúsági ének-kar ugyanis egész hangverseny rendezett tiszteletökre, többnyire Csokonai szép dalait adván elő, ritka szabotossággal s őszihangkazzal. „Oh Tihanyrak riadó leány! — „Földiekek jatté...“ „A csikóbőrű kulcsoshoz“ stb. Két ifjú szavalt is; azaz: tulajdonkép szinpadilag játszott néhány humor verset, Csokonaitól, Petőfítől („Ivasközből“). Képfelhúrtolt. Ha szavallás-ná maradnak: jobban sikerült volna. A színesi előadás, a szinpad segédesszközei nélkül béna; a szavallás, ha a szinpad föladatait arrogálja magának, elveszti saját előnyeit; a különböző művészetek büntetlenül soha sem csaphatnak át egymás régióiba. — A műsor két katasza közt Révész püspök Toldyt, Szigligetét, Gyulait, Szászt, Gregust egyenként jellemzően mutatta be az ifjúságnak; a mi az illetőkre nézve talán „génant“ lehetett, de az ifjúságra nézve bizonyosan nem volt jó hatás nélkül; végül pedig a pestiek nevében Szász Károly köszönte meg a nyujtott szép élvezetet, s meleg szavakban buzdította az ifjúságot, hogy a szép szerzetével az igaz és jó szerzetét is kössék össze, mert a háromnak összhangja: művészet, tudomány, erkölcsi teszi az egész embort. — Ezalatt este lett s a színházi előadás kezdődött. Debreczen gyönyörű színháza méltán tetszett meg a pestieknek, kik itt is szives vendégteretben részvételük, a három középpályolt foglalván el. „A toll hatalma“ című dramolet és Kisfaludy K. vígjátéka: „A hűség próbjá“ adattak elő s kivált az utóbbi igen jól. Kár volt próbát nem tenni Csokonai néhány jelenetével Karyonéból, az hisszük: helyén is lett s jól is sikerült volna. Szigligeti vígjátéka: „Csokonai szerelme“ is alkalomszerűbb lett volna. Kitiönben sikerültek azonban a Csokonait díszítő csoportozatok, kivált sirból kikéles s szobrának megkoszoruztatása. Színházi előadás után a „Bika“ vendéglóban volt még „búcsú-találkozás.“ Meleg búcsú az igazán feledhetlen nap után, melyet Debreczen vendégteretében, szívélyességgé, s maga az ünnepély magasztos tárgya is oly becessé tett az emlékezőtnek. Hogy azt se hagyjuk említlenül, az

Szecska-vágó-gépek leírása.

I. Samuelson-féle kisebb fajta szecska-vágó.
mely az 1858-ki és későbbi kiállításokon arany-éremmel és dicsérelt oklevéllel jutalmaztatott.

Ezen szecska-vágó az 1858-ki kiállításán 40 közt azért kapott arany-éremet, mert kis gazdálknak való legkisebb szecska-vágó, s egyszerű szerkezete, jó könnyű kezelése és szapora munkássága által tünette ki magát. A gép egy négy lábán álló szilárdon összerúptott vasállványból áll, melynek elő-részen a fő- és hajtó-tengelyen a szulkerék (lódító) látszik. Ezen kereken két külső alakú (convex) kék van, mely a lódítókerék egymás ellen álló karjaira két-két csavarral van megerősítve. A másik két-két csavar, mely ugyanezen lódítókerék karjaiba van illesztve, arra való, hogy a kések élet, szigorúan lehessen a gép elő-réséhez állítani, hogy a szalmát vagy vágandó takarmányt egyenesen emesse. A fő-tengely folytatásán van egy csiga, mely alul a gép állványban és tengely alá és fölébe illesztett két fogas henger tengelyén levő oldal-fogas kereket hozza mozgásba. A vágandó takarmányt pedig a fenn említett két henger hozza a kés alá.

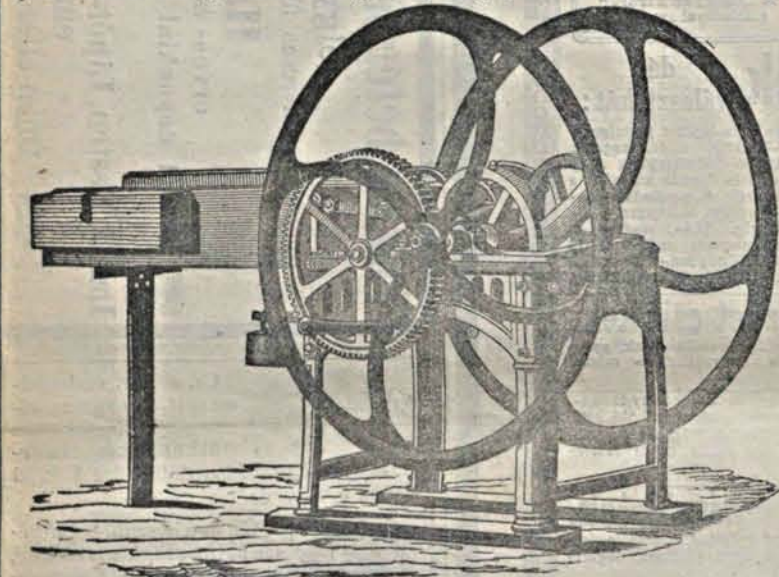
Használat alatt ügyelni kell, hogy minden csavar erősen meg legyen szorítva; a tengelyek, csigakerekek és perselyek tiszta faolajjal megolajozva, a por és piszoktól tisztán tartva legyenek, különben a gép időnként romlásnak indul.

Ezen szecska-vágó-gép mindenféle takarmány-vágásra egyaránt alkalmas, legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár. Pontos és jó kezelés mellett 1 óra alatt könnyen 30 véka fél hüvelyknyi hosszú szecska-t vág. — Gyári ára 50 ft. osztrák értékben.

Készül a gyárban ugyan a géphez hasonló nagyobb és szerkezeténél csak azzal különböző szecska-vágó, hogy a felsőbb henger a beletett vágandó takarmány után fölébb vagy lejjebb emelődik és a vágandó takarmányt mindig egyformán megnyomva tartja. Ezen gépen jó kezelés mellett könnyen 40-45 véka szecska-t lehet óránként vágni, egy embert a gép hajtására, egyet az etetésére használva. Ára 60 ft. osztr. ért.

II. Amerikai szecska-vágók.

Ezen szecska-vágók egy szilárdon összerúptott fa-állványból állanak, melyeknek elő-részen két öntött vas fogatlan henger-kerekekre vannak a kések, számszerint 1-3 és 2-re illesztve. Ezen henger-kerekek tengelyének két oldalán vannak hajtók és hajtókerekek alkalmasa. Ezen hajtókerekek mellett van egy kis fogas korong, mely által a felső fogas henger hozatik mozgásba. Ezen gépek egyszerű szerkezetük és tartósságuknál fogva igen kedveltek és nálunk magától a gyáról már pár ezer van Magyarországon elterjedve. — Ezen szecska-vágóval a 4 és 8 késűn lehet az első negyed, fél és 1 hüvelyknyi hosszú szecska-t vágni, a mint a négy késűn 4, 2, vagy egy késsel vág az ember. A 8 késűn pedig 3, 2 és egy késsel vág. A két késű szecska-vágó vág kétféle szecska-t, fél és egy hüvelyknyi hosszú, a mint 2 vagy egy késsel vágunk. Meg kell említenünk, hogy ezen szecska-vágóknál ezelőtt vászonnal volt az alsó henger elöltve, most azonban ezt elhagyták és egyszerűen szerkesztett fogas vashengerek alkalmazták a takarmánynak a kés alá való toltására, melyek azt sokkal biztosabban és egyenlőbben eszközölik. A munka előtt különösen vigyázni kell arra, hogy a csavarok megerősítve, a tengelyek és perselyek tiszta faolajjal megolajozva s a gép por- és piszoktól ment legyen, különben hamar romlásnak indul. Ára ezen gépeknek: 4 késű, lóerőre alkalmas 220 ft. o. é. vág óránként 250-300 véka szecska-t. — 4 késű ember- és lóerőre, vág: lóerővel hajtva 120-160 vékát, embererővel hajtva 60-80 vékát; ára 130 ft. o. é. — Embererőre 3 késű, vág óránként 50-60 vékát; ára 105 ft. o. é. — Embererőre 2 késű vág óránként 40-50 vékát; ára 85 ft. o. é. — Különböző gépek vágának egyaránt mindent, legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár. — Ezen szerkezetű 2 késű szecska-vágó az 1858-ki évi gazdasági kiállításán ezüst-éremmel jutalmaztatott szilárd szerkezete és könnyű kezelése miatt.

Ezen amerikai szecska-vágó-gépeket legújabbán vasállványra is készíti a gyár különféle nagyságban, de mindegyike 4 kére. — Ezen gépek erős alkotásuknál fogva lóerőre is alkalmazhatók; ára 130-160 ft. osztrák értékben.

III. Richmond- és Chandler-féle szecska-vágók.

Ezen gépek szilárd és csinos alakú vasállványuk, a metszőkészek szintén külső- (convex) alakúak és a hajtó-kerek egy-más átellenében álló karjaira vannak csavarok által megerősítve.

Az ezen karokon lévő többi négyzetfejú csavarok arra való, hogy a kését a gép elejére szigorúan oda lehessen igazítani, hogy a vágandó takarmányt tökéletesen elvágja. Ezen gépek közül a kisebb fajtaának hajtókerekei tengelyén van egy csiga alkalmasa, mely az e tengely alatt és fölött levő szalmahúzó-tengelyek végére illesztett fogas kerekeket, illetőleg hengereket hozza mozgásba. A gépek felső hengere mozog — föl és le — mely szerkezeténél fogva a vágandó takarmányt, legyen az több vagy kevesebb, mindig egyenlően összerúptva a kések alá hozza. Ezen gépen könnyű kezeléssel lehet óránként 50-60 véka szecska-t vágni, akár milyen takarmányt — legyen az széna, szalma vagy kukoricaszár — vágni; ára 50 és 70 ft. osztrák ért.

A második ennél nagyobb szecska-vágó-gép, hosszas négyzetfejú-alakú állvány közepén nyugszik. Két tengelytartó perselyben, a fő- vagy hajtótengely, melyen a súly vagy lódítókerék van szintegy a külsőalakú késekkel és csavarokkal, mint az előbbiek, el van látva. Ezen tengely végén egy kisebb fogas kupkerék van alkalmasa, mely által egy ezen tengelyre függőlegesen, de vele egyaránt fekvő tengelyt hoz mozgásba. Ezen tengely végén van ismét egy kis fogas korong, mely által egy közvetítő nagyobb és kisebb fogas kerék mozgattatik. Ezen kisebb kerék bele vág egy a szecska-vágó gép alsó hengertengelyére illesztett nagyobb fogas kerékbe és azt hozza mozgásba. Ezen tengely közepe felé ismét van egy kerék és forgat egy fölötte levő a felső szalmahúzó-hengertengellyel összekötött könyöktengelyt, és így a felső szalmahúzó-hengert, mely e könyök-tengelynél fogva a vágandó takarmány mennyisége után fölébb vagy lejjebb mozog és a takarmányt mindig szorosan összerúptva a kések alá hozza.

Ezen szecska-vágó a hozzáadott négy pár váltókerékkel fogva négyféle külön hosszúságú szecska-t vág. A kerekek következőképp alkalmaztatnak, u. m.: 1. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 40 fogu kerék van alkalmasa és az ezt hajtó közvetítő kis kerék 12 fogu, negyed hüvelyknyi hosszú szecska-t vág. — 2. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 36 fogu kerék van alkalmasa és ezt hajtó közvetítő kis kerék 12 fogu, fél hüvelyknyi szecska-t vág. — 3. Ha a nagyobb kerék 33 fogu és a kisebb 20 fogu, három negyed hüvelyknyi. — 4. Ha az alsó szalmahúzó-tengelyre a 30 fogu kerék van alkalmasa és az ezt hajtó közvetítő kis kerék 23 fogu, 1 hüvelyknyi hosszú szecska-t vág. Ára a legkisebb félének kéz-erőre 50 ft., a nagyobb kéz-erőre 70 ft., a legnagyobb kéz-erőre 135 ft., a ló-erőre alkalmasnak 180 ft., a legnagyobbknak ló- és gőz-erőre 250 ft.

E gépeknél is vigyázni kell, hogy a tengelyek és perselyek tiszta faolajjal megolajozva, a csavarok meghuzva és a gép általában por- és piszoktól ova legyen, mert különben hamar romlásnak indul.

Vidats István gépgyára.

1161 (3-6)

Mellbetegeket

értesítem arról, miszerint mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt hasonszenvi orvos által sikeresen gyógyíttatnak.

Rendelvényi órák:

délután 2-től 4-ig.
Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet
(ezelőtt vaczi-ut 24-ik szám.)

ERNST L.,

homöopath-orvos és szülész.

1045 (28-50)

Kilian Frigyes magy. kir. egyet. könyv-arsznál megjelent:

Kereskedelmi könyvviteltan.

Kézikönyv kereskedelmi s polgári iskolák számára.

írta **RÖSER JÁNOS.**

I. rész. Az egyszerű könyvvitelt. Ára 70 krajczár.

1167 (2-8)

Hetedik kiadás
(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjaival. 1151 (9-12)

Függelékkel a bujakori ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb óv-szerzőről,

a férfi és női ivarszerek bonczati ábráival. Ára: 1 ujforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvétellel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:

Dr. Elber V. P.
Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Figyelmeztetés
a szülőknek!

Ezzel a t. cz. szülőknek figyelmében ajánlom az általam évek óta készített és sikerrel használt

„Gilliszta-esokoládét,”

mely nemcsak biztos hatása által minden ily nemű tálmányt föllüml, de egyszerűen a gyermekeknek kellemes ízűnél fogva igen könnyen beadható; lehet szárazon, tejszen vagy vízben feloldva más étel közé keverve beadni, a nélkül, hogy az által legkevésbé is vesztené hatásától.

1 db. 15 kr., 6 db. 72 kr., 12 db. 1 ft. 20 kr., postán küldve 10 krral több. 1144 (7-26)

Sípöcz István,
gyógyszerész Pécsen.

Pest, október 29-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyszor hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalkunk számára hirdetésmegjelölést elfogad Bécsben: Oppelk Alajos. Wollzeile Nr. 22. és Haasenstejn és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Ipolyi Arnold.

Nem igen találkozott közelebről a hivatalos lapban megjelent kinevezés általánosabb helyesléssel, s nem üdvözöltetett pártkülönbség nélkül öszintébben, mint Ipolyi Arnold egri kanonoknak, a pesti központi papnövelde igazgatójának, az országos képzőművészeti tanács, s a m. tud. akadémia rendes tagjának beszercebányai püspökké kinevezetése. A közvélemény e kitünő férfunak nemcsak egyházi, hanem ritka tudományos érdemeit is látta — ha nem megjutalmazva, de a legfelsőbb helyről jövő elismeréssel kitüntette. S mégis nem ez, a mit e kinevezésben a közvélemény leginkább üdvözölt. A beszercebányai püspöki palota, köz-tudomásulag, a pánszláv igazgatóság székhelye volt az elhunyt püspök Moyses idejében. Orosz papok s egyéb emissariusok szabadon jártak ki s be hozzá és papjaihoz, s nemzetellenes ármánykodásaikban segélyre vagy legalább elnézésére bizált számíthattak. Moyses halála után a kormány egyszerűen csetlen kinevezést tett helyére, mely azonban szerencsére csakhamar oly szerencsétlennek bizonyult, hogy semmivé is lett; Szuppan, a kinevezendő volt püspök, önként lemondván, szépen visszahelyeztetett esztergomi kanonoki helyére. A kormány az imént elkövetett vétséget fényesebben nem hozhatta volna helyre, mint Ipolyi kinevezetésével. Egy nagy-részt tót-ajku egyházmegye szülötte, a számos új és régi nyelv közt a szlávot is tökéletesen bírva, amellet minden ízében magyar, s hazája- és nemzetének feltétlen híve; másrésztől főpapi szelidséget, atyai szeretetet, kormányzó erélylyel, ha kell, szigorral is párosítani képes, s így egészen alkalmas arra, hogy egy részben fölzarvat, részben megmetélyezett egyházmegyét kibékítsen, megnyugtasson; megnyerje a legtöbbször szívét, s a kiket nem lehet megnyerni, féken tartsa s a hazafias és polgári kötelesség korlátai

közé szorítsa vissza. Ismételjük: az egész ország egy véleményben van Ipolyi Arnold kinevezetése fölött, s a mivel a püspököt papsága szokta üdvözölni, s neve után az évi névtárba írni szoktak, az egész nemzet kívánja neki: Ad multos annos!

Lapunk még 1859-diki folyamában közölte volt Ipolyi arczképét s addigi élete adatainak vázlatát. Akkoriban nagy műve, a „Magyar mythologia“, melylyel föllépett volt, még új vala; az akadémia épen akkor választotta volt meg tagjának s a pozsony-megyei Zohor helység egyszerű plebánosa

szés mai állásához méltóbbal s egyszersmind találhatóbb hasonlatossággal is cserélni fel, az életrajz fonalát egyszerűen ott vedvén fel, a hol akkor megszaktak.

Ipolyi Mythológiája, s már azt megelőzőt mythologiai és archaeologiai kisebb közleményei, magyar és német nyelven, nemcsak itthon, hanem külföldön is figyelmet ébresztettek s megszerezték neki a tudós nevet. Nagy műve az anyag tulhalmozottsága s nem elég kritikával történt kiválasztása hibájában szenved; oly hiba, mely akkor, mikor mindenekelőtt az addig figyelemre sem méltatott anyaga kellett összegyűjteni, elkerülhetlen volt, sőt némileg szükséges is, megbocsátatásból levén, hogy igen sok legyen fölhalmozva mintsem hiányozzék valamai. Deami Ipolyimunkájának főérdeme, s mit a következtetés is igazolt: hogy a nemzeti mult, hagyományok és emlékek vizsgálatának új lendületet adott, s nagy mérvű s mindenre kiterjedő figyelem tárgyává tette azokat. „A magyar műemlékekről“, a „Csallóköz műemlékeiről“ szóló értekezéseivel, melyekkel a magyar akadémia archaeologiai közleményei megindultak, Ipolyi egyszersmind megindította azon új történelmi iskola munkásságát, mely az írott emlékek s okmányok mellé a mestersegek s képző művészetek tényeit és emlékeit is fölkatja s forrásokul veszi, és pedig csálhatatlan s a mellett kézzel fogható forrásokul.

IPOLYI ARNOLD.

egyszerre nagy hirre kapott az irodalmi s tudományos világban. Akkori közleményünk adatait feleslegesen tartjuk ismételni, de annál szükségesebbnek a nagyon is gyarló meztet — mely arczképét akará személyesíteni — ujjabbal, jobbal, a famet-

ty irodalmi s tudományos érdemek az egyház körében sem maradtak méltatás nélkül. A hazafias és irodalom-s tudomány-pártoló főpap, Bartakovich Béla egri érsek egyházmegyéjének ohajtva megnyerni a kitünő papot és tudóst, az ürességbe jött török-szent-miklósi népes és jövedelmes plebániára hívta meg a falusi magányában elvonult élt, s csakhamar egri kanonokságra tette javaslatba az első ürességgel, a mire